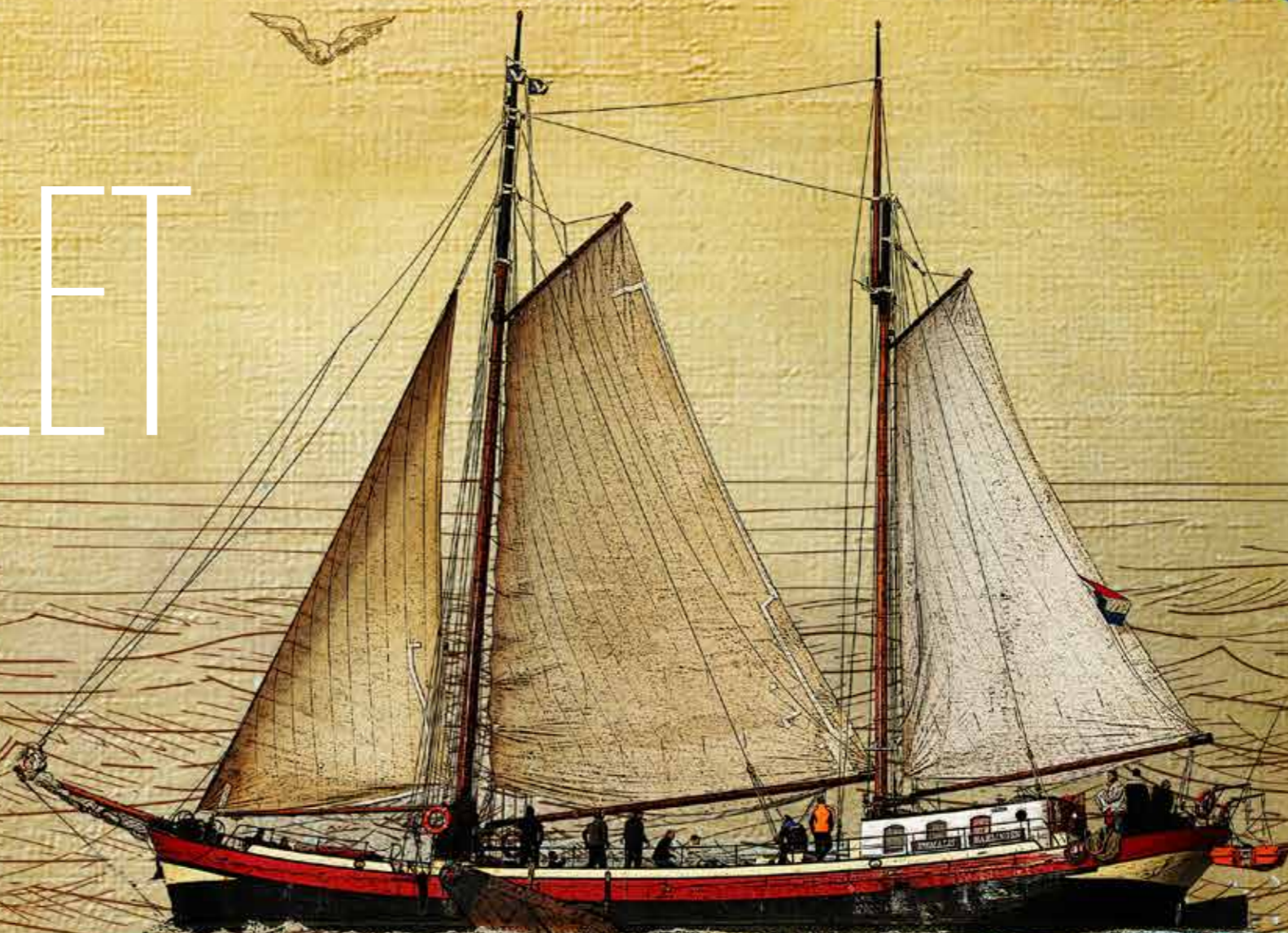
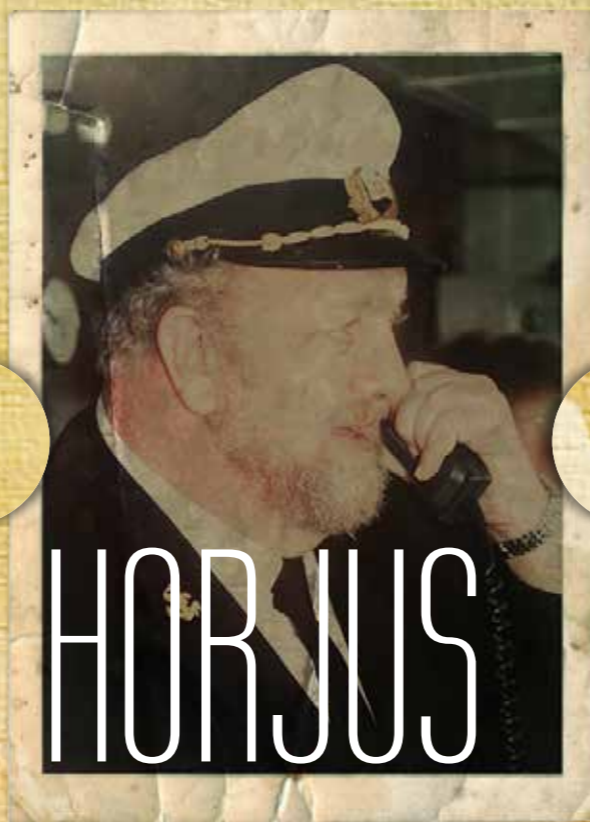

V V
PŘÍBĚHY
ZE STOLET
STARÉ
PALUBY

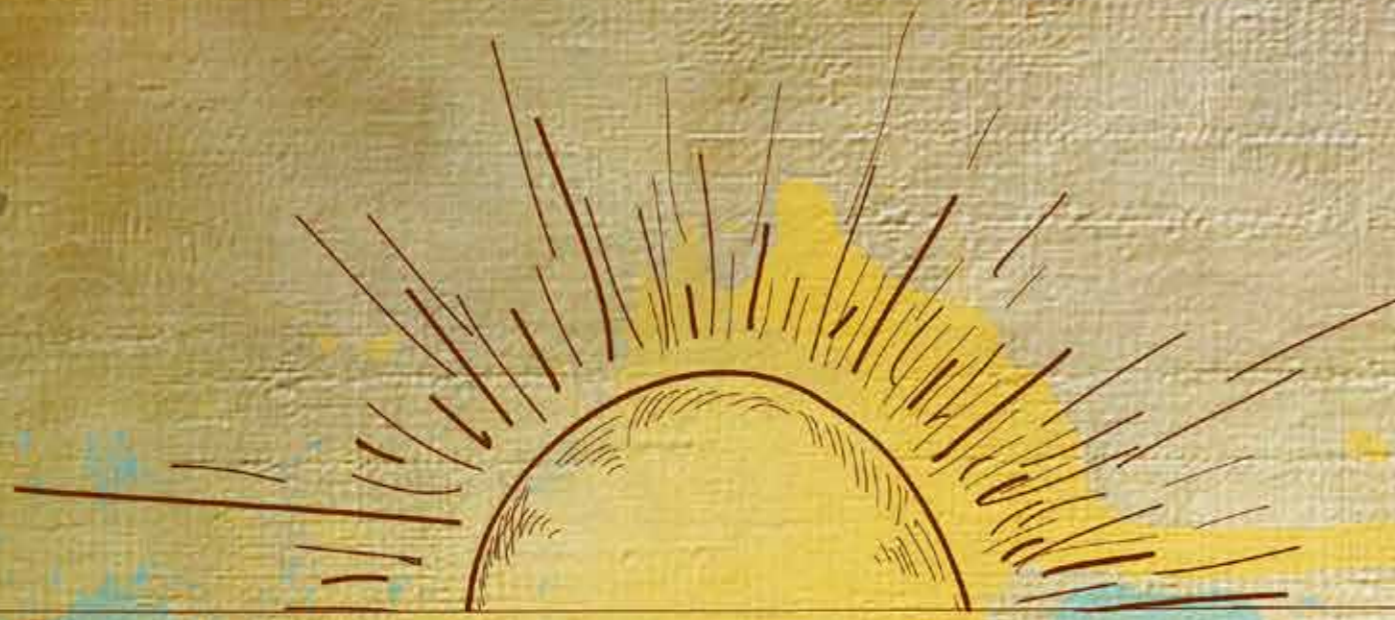
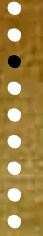

Jmenoval se Frans Horjus a byl kapitánem na trajetu mezi Harlingenem a Terschellingem. Svou cestu mezi pevninou a posledními ostrovy, které oddělují Holandsko a severní moře, měl projetou snad tisíckrát. Ten den byla ale jeho služba jiná. Cestou k přístavu Harlingen zachytil volání malé plachetnice. Vítr zesílil tak, že její posádka nedokázala stáhnout plachty a bojovala o život. Kapitán Horjus vyjel z obvyklé cesty trajektu. Vytvořil svým obrovským plechovým monstrem posádce závětrí, ta stáhla plachty a v závětrí trajektu, vedle něhož vypadala jak dětská hračka, dojela do přístavu. Jon, tehdejší majitel plachetnice si v ten den slíbil, že pokud bude mít ještě někdy loď, pojmenuje ji po kapitánovi.

KPT. FRANS HORJUS

I když kapitán už dávno nežije, jezdí dnes Frans Horjus na severo-západě Holandska a jeho domovským přístavem je Harlingen. Je to parádní kliper, dvojstěžník s plochým dnem, člen obrovské flotily kliperů a tjalků, starých holandských obchodních lodí, na kterých je radost nejen jet, ale i plachtit. Holanďané jsou národ loďařů... menší lodě, motorové čluny, kanálové lodě, hausboty, sloapy a když tu vášněň pro lodě dotáhneme do maxima, dostaneme se právě k dvoj a trojstěžníkům, a ve finále i k tall ships, slavným plachetnicím, jejichž závody jsou po Olympiádě druhou nejsledovanější akcí na světě.

ZÁVODÍME!!!

Nejsem na lodích žádný nováček. Poradím si s motorovou lodí i s jachtou, měla jsem to potěšení svézt se jako člen posádky na dobrých turistických i špičkových závodních lodích. Přesto ve své kajutě nemůžu dospát rána: na Fransi Horjusovi si dnes s přáteli ze Sailing clubu zaplachtím... a navíc to bude závodní plavba! Brandaris race, závod starých obchodních plachetnic se letos jede už po dvacáté.

Lodě vyjíždějí z přístavu v Harlingenu jedna za druhou, je to obrovský les stěžňů a ráhen, všichni směřují ke startovní bóji, posádky začínají napínat plachty, je slyšet praskání vinšen a navijáků, třepání kosatek ve větru, někde se objevují i ráhnové plachty, celé to působí až filmově a neskutečně. A navíc, pokud nejste na lodi poprvé, cítíte to, co znáte ze závodů sportovních plachetnic: chvění před startem. Jako by byl vzduch přeplněný elektřinou, je všude kolem vás, kapitán najednou přestane házet vtipy, ozývají se rázné povely, kapitánova pravá ruka svolává námořníky k jednotlivým úkonům. Pak přichází zásadní moment: loď se najednou přestane chvět a začíná volně klouzat po hladině. Kapitán vypnul motor, přetnuli jsme startovní čáru a plachtíme!!!

Aby bylo jasno: na naší lodi je pár jachtařů, ale také pár turistů. Nejsme sehraní, netrénovali jsme. Nemůžeme vyhrát. Frans Horjus není navíc ani nejrychlejší loď flotily. Ale přesto: i ti, co jsou na lodi poprvé, vědí, že se teď děje něco zásadního. Cítí tu energii, sledují, jak jednotlivé lodě křížují, taktizují, berou si vítr z plachet. Do toho se občas z pod oblak podívá slunce, rozsvítí plachty trojstěžníků vedle vás a vy jste najednou uprostřed obrazu starých Holandských mistrů.

Prostě příliš krásy na jednoho člověka. Elektrizující závod, vítr, moře, zvláštní světlo a celkem 80 starožitných kousků pod plachtami. Na obzoru před vámi i za vámi samé plachty.

FINISH

START

Sailing Club

KAPITÁNI

Musíte být opravdu blázen, abyste se stali majitelem staré obchodní plachetnice?

Asi ano. Alespoň v době krize a po ní se pohybujete na hranici hazardu, pokud jste si na loď vzali půjčku u banky.

Bývalý učitel Ray, 55 ti letý kapitán klipperu Anna v Harlingenu si ale nestěžuje: „V celém Holandsku je nás asi 450, 500, co jezdíme na starých obchodních lodích a vozíme turisty. Jasně, vypadá to, že musíš být trochu blázen, pracujeme 7 měsíců v roce 7 dní v týdnu, ale svoboda na moři je něco, co musíš zažít, abys pochopila, proč to děláme.“

Taky mi – celkem otevřeně – vypráví o svých investicích. Loď stála 150 tisíc euro, ale bylo na ní třeba udělat spoustu věcí. Takže další desítky tisíc.

„Možná rovná stovka, nepočítal jsem to přesně“, směje se Ray.

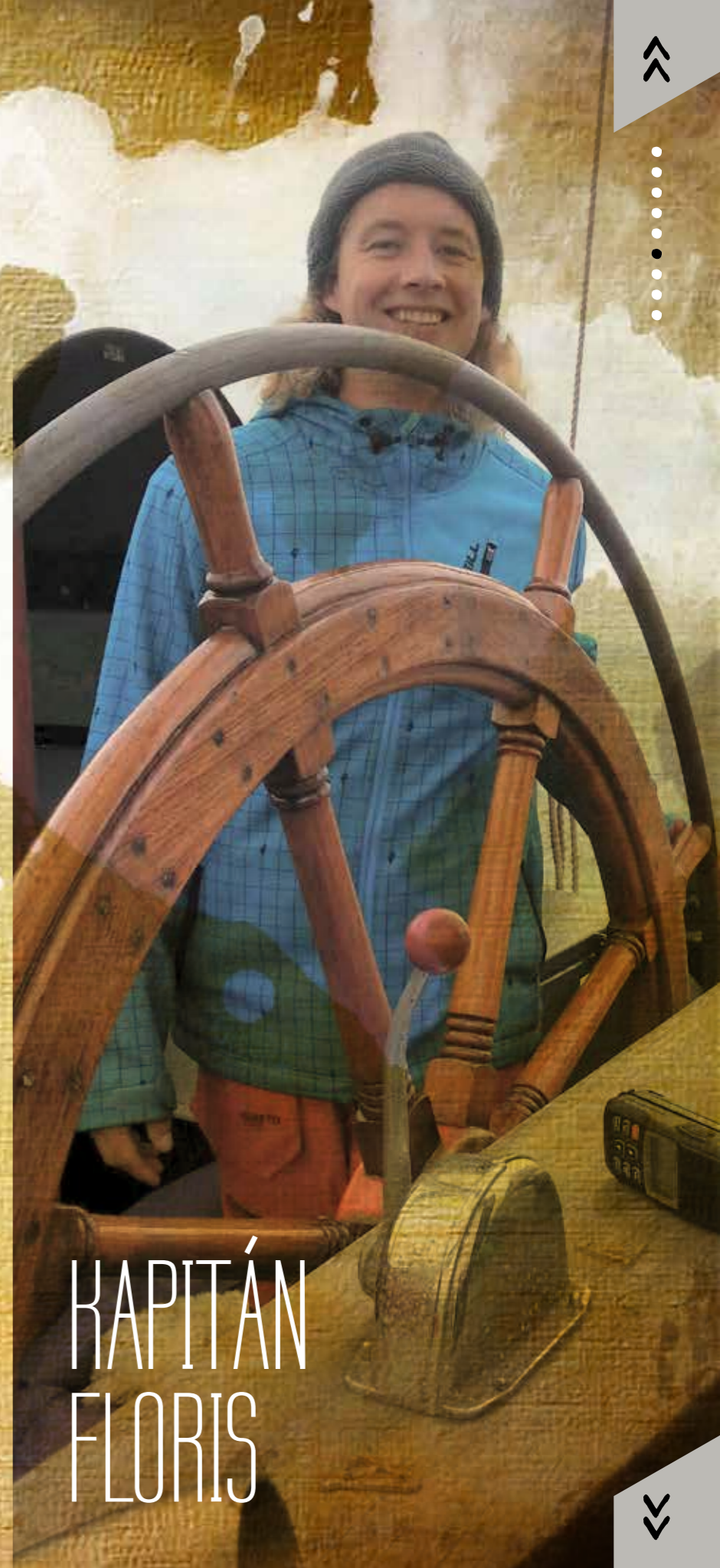
Co to je vlastně za partu, kapitáni a majitelé starých lodí – ptám se Maaïke, kapitánky a manažerky charterové společnosti TSC.

Směje se.

„No, pestrá společnost. Víš jak před lety vlastně vznikl Brandaris Race? Majitelé lodí se hecovali, čí loď je lepší, rychlejší, kdo ji má víc vyladěnou, kdo má lepší plachty. A pak to někdo řekl nahlas: Tak si dáme závody! „

Závodí spolu, hecují se. I náš kapitán Floris na Fransi Horjusovi se v jednu chvíli chytá za hlavu: předjela nás jeho holka!!!

I když mají každý svou, všichni jsou na jedné lodi.

KAPITÁN
FLORIS

Před pár lety se jednomu z kapitánů stalo neštěstí. Jeho loď najela v mělkých vodách na něco pod hladinou (moře je kolem severních ostrovů mělké), převrátila se a potopila. Tři lidi se nepovedlo zachránit. Nejen že vlajky na ostatních lodích vlály na půl žerdi, ale hlavně: kapitáni, kteří neměli na lodích klienty, přijeli pomoci s vyzvednutím lodi, jejím vyklížením a kdo mohl, i s renovací.

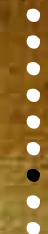
Pluje pořád pod stejným jménem?, ptám se Maajki.

„No jistě. To je jedna z největších námořnických pověr: nikdy, vážně NIKDY nesmíš přejmenovat loď. To přináší obrovskou smůlu“.

Maaike je mladá progresivní holka, zdá se nepravděpodobné, že by něčemu podobnému mohla podlehnout. A tak se zeptám, jestli vážně věří tomu, že by se něco mohlo stát.

„Řeknu ti to asi takhle. Další z pověr říká, že když si na palubě zapálíš cigaretu od svíčky, někde na světě umře jeden námořník. Když si můžu vybrat a na stole je obojí, vezmu si radši zapalovač.“

POMNÍK VŠEM, CO SE NIKDY NEVRÁTÍ Z MOŘE.

TRŮN ZE SÝRA

Claudius Salmasius, uznávaný francouzský filosof a profesor napsal: "V Holandsku sedí démon zlata na trůnu ze sýra a na hlavě má korunu z tabáku".

Muž který většinu života strávil nikoli doma, ale právě v Holandsku, na Leidenské universitě, věděl dobře, o čem mluví.

Holandané patřili vždycky mezi vynikající námořníky a v 17. století se starali o polovinu světového obchodu! Malé Holandsko, mnohem menší než dnes, mělo největší flotilu „civilních“ lodí, protože častěji dávalo přednost obchodu před vedením válek.

A sounáležitost kapitánů?

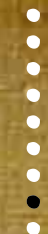
Ta tu byla odjakživa. Když legendární kapitán Michiel Adriaensz de Ruyter v jednom marockém přístavu zjistil, že Arabové mají na jedné ze svých lodí jako otroky celkem dvacet pět Holandských námořníků, vykoupil všechny, na které mu stačily peníze.

(Mimoходом, vynikající námořník a stratég De Ruyeter rozsekal Angličany i v bitvě v Jižní Anglii, když použil i staré vysloužilé obchodní lodě.)

Jedna z Holandských námořních legend odpočívá pod bílým náhrobkem v Nieuwe Kerku, tedy v Novém kostele v Amsterdamu. Aby byl úplně jasný respekt Holandánů ke kapitánům : v březnu 1677 zažil Amsterdam největší smuteční slavnost ve svých dějinách. Pohřební průvod admirála de Ruyter šel ulicemi Amsterdamu čtyři hodiny.

galerie

NA OBZORU MAJÁK BRANDARIS!

Plachtíme k cílové bóji nedaleko majáku Brandaris, pořád obklopeni většinou místními vynálezy: klasickými holandskými loděmi postavenými na bázi plochého dna. Křížují tu tjalky a aaky, (tedy lodě, které opravdu nemají světovou obdobu), stejně jako velké a malé klipery.

Blížíme se k cíli. Myslím na to, jak tu malá skupinka Čechů plachtí obklopena potomky slavných holandských admirálů jako De Ruyeter, Maarten Harpertzoon Tromp nebo Witte de With.

Naše loď, pojmenovaná po jednom z kapitánů moderní doby, protíná cílovou čáru na 22 pozici letošního závodu. Ale vlastně je to jedno. V dálce se objevuje přes 400 let starý maják Brandaris na ostrově Tertschelling. Plachty na Horjusovi jdou pomalu dolů, kapitán nahazuje motor. Opírám se o stěžeň a s radostí vnímám vítr a kapky vody na tváři. A myslím na všechny námořníky, které po světě znám. Na dřevorubce Rudu Krautschneidra, který si v Orlických horách ve stodole postavil kopii De Magalhãesovy lodi Victoria a několikrát obeplul svět, na přátele Chrise a Nabillu, křesťana s muslimkou, co žijí jako svobodní lidé na katamaránu na Britských panenských ostrovech, kde vozí turisty. Na kamaráda Aleše Dohnala, který má jako jeden z mála Čechů papíry na všechny typy plavidel na světě a pracuje pro Norské rejdaře ...

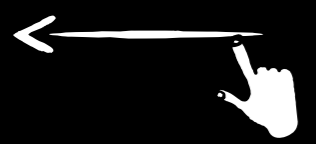
Nemusíte být potomek slavných holandských námořníků. Ani nemusíte žít v zemi, která se pyšní mořem, nebo rovnou oceánem. Je to jednoduché a při prvním pobytu na lodi to budete vědět : Pokud ve vašich žilách koluje mořská sůl, možná nebudete nikdy úspěšní ani bohatí (v evropských měřítkách), ale budete nesmírně svobodní. Prostě a jednoduše: vaše krev je buď slaná, nebo není.

Na palubě Franse Horjuse a v autě mezi Harlingenem a Prahou sepsala stará lodní krysa
Lucie Výborná

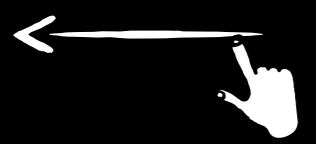

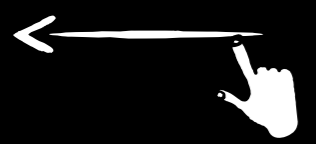

ZÁVODÍ SE
V KAŽDÉM
POČASÍ

